

ARTIKELN SOM FÖLJER är hämtad ur
tidningen Elsa nr 3/2021, med temat:
Kontroll – från styrning till frihet

ELSA ÄR EN TIDNING om feministisk teologi, kultur och ekumenik
som ges ut av Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, SEK.

BLI MEDLEM i SEK, Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd,
så får du tidningen hemskickad direkt i brevlådan.

Läs mer och bli medlem på
www.svekumeniskakvinnor.se

det goda ledarskapet

– en upptäckt, en möda och ett tjänande

Hur är en god ledare? Enligt Benedictus Regel ska klostrets föreståndare både leda och tjäna. Här är och:et det viktiga, skriver Moder Tyra Antonia, som varit abbedissa i mer än 50 år. Den som leder utan att tjäna blir en förtryckare. Den som tjänar utan att våga leda blir en vindflöjel. Först när båda delarna finns blir ledaren en "talang-scout" som kan upptäcka dolda gåvor.

TIDIGT VAR JAG MEDVETEN om en önskan att leva i kyrkans tjänst. Jag ville arbeta i kyrkan, men tänkte inte på någon speciell uppgift. Det var själva tjänsten som var viktig. Jag såg den som allomfattande, utan arbetstider. Man var alltid i tjänst.

Efter några års civilt arbete i Malmö fick jag kännedom om att det fanns en kommunitet där. Redan vid första besöket visste jag. Här var det ju! Ingen särskild uppgift. Ingenting – men ändå allt. Hur kunde detta ha undgått mig?

Kyrkofadern Augustinus skriver: "Ingen kan älska eller söka något som han är fullständigt obekant med." Han hänvisar till Jesu svar på lärjungarnas fråga om hur de ska veta vägen: "Vägen dit jag går, den känner ni." Augustinus kommenterar: "De visste inte att de visste." Det gällde min egen väg.

Se Gud i andra

Jag blev novis 1960. Gemenskapen hade grundats 1957. Jag kom alltså i början av dess bana. Grundaren Magda Wollter (moder Magdalena) var försiktig och ville börja diskret. I våra samtal var hon ändå tydlig med vad som var avsikten.

Jag läste böcker av den amerikanske munken Thomas Merton. Av honom lärde jag mig att svårigheter att leva tillsammans har en mening. Man blir beredd att se Gud – i andra, i händelser och omständigheter, i allt. Klosterlivet skulle öppna och frigöra i stället för att stänga in. Det var en glädje att läsa hans träffsäkra formuleringar av det som jag redan hade anat, men själv inte kunnat formulera. Jag "visste" redan, utan att veta om det.

Mertons självbiografi har titeln *Kallad till tystnad*. Till tystnad, inte den som man "går in i" eller "kommer ut ur" som under en reträtt, utan en enkel och allomfattande tystnad. Girighetens tystnad, tystnad på egots önsningar om uppmärksamhet och förståelse. Tystnad som leder till frihet. Så enkelt. Hela jagets tystnad inför den som är större. Sista avsnittet i hans biografi bär rubriken "Frihetens sötma". Strålände.

Ledaren liknar barnmorskan

Något liknande gällde komunitetens väg till Benedictus regel. Redan när vi läste regelns prolog förundrades vi: "Hör, ta i frihet emot, vem du än är, du kan, du får, vem du än är." Plötsligt såg vi ett hus framför oss. Vi stod utanför porten. Vi såg att huset redan var möblerat. Vi upptäckte det vi redan "visste", utan att ha haft en aning om att det redan fanns.

När vi senare upptogs i katolska kyrkans fulla gemenskap gjorde vi en liknande upptäckt. Vi upptäckte att vi redan var katoliker, utan att ha vetat om det. Vi kom hem. Samma mönster gäller för att leda andra. Ledarens uppgift liknar barnmorskans, att förlösa och frigöra det som redan finns.

I Benedictus regel (RB) fanns redan vad vi sökte. I RB upptäckte vi det hela, det totala. Regeln inneslöt hela livet, även små ting. Därför ska "klostrets alla kärll och tillhörigheter betraktas som heliga altarkärll". RB är heltäckande, omslutande – som dräkten. RB säger att det är abbotens uppgift att se till att dräkterna är tillräckligt "anpassade för dem som bär dem". Dräkten är inte trång, inte en nätt liten klädnad att vara instängd i, utan generös, något att bo och växa i.

”Ledarens uppgift liknar barnmorskans, att förlösa och frigöra det som redan finns.”

Allting är gemensamt

Även klostret är en stor värld. Det handlar inte om byggnadens storlek, utan om vidden i kallelsen. Regeln är stor, för att de som följer den ska växa ut, upp, vidgas, kunna omfamna. Problemet är om människan inte vill växa.

Gemenskapen är i sin helhet ett vittnesbörd om Gud. Klostret är en liten kyrka i Kyrkan. Regeln återspeglar den katolska kyrkans sociallära. Ingen privategendom! Alla ska få vad de behöver, den ena mer, den andre mindre. Allting är gemensamt och tillhör därmed alla. Ingen förfogar ens över sin egen kropp. Allt ställs till allas tjänst. Arbetet är gemensamt och anonymt. Ändå finns plats för alla.

I stället för att se på tidigare rang och position i samhället är det tiden för inträdet i klostret som avgör. Den som kommer på förmiddagen är helt naturligt äldre än den som kommer på eftermiddagen.

Befriad till jämlikhet

Abboten får inte ha anseende till personen. Alla har samma värdighet. Regeln skrevs på 500-talet och var redan då en protest mot makt och pengar. I klostret blir människan befriad till jämlikhet, men vägen dit stavas ödmjukhet.

Abboten ska ta hänsyn till varje individ, lyssna på alla och ha respekt för var och en. Alla bär ansvaret och Guds vilja blir uppenbar på olika sätt, genom omständigheterna, genom systrarnas beslut och enhet i olika frågor. Alla visar varandra förtroende och därmed ges frihet för varje klostermedlem att bli sig själv. Med Thomas Mertons uttryck: ”Var och en tar emot frihetens utsäde för att bli den som Gud har avsett.”

Det enda som hindrar är högmodet. Om en hantverkare i klostret är högmodig över sin skicklighet eftersom den är klostret till nytta, ska han fräntas uppgiften. Ödmjukhet är viktigare än konstnärlig skicklighet. Ödmjukhet är viktigare än att vara klostret till ”nytta”.

Någon som ”förlöser”

De som träder in i ett monastiskt kloster vet egentligen allt redan från början. Men det är ofta dolt för dem själva. En syster har en svårighet, söker upp abbedissan och inleder samtalet: ”Det värsta är att...” Abbedissan säger: ”Är det det som är det värsta?” Systemen och abbedissan skrattar båda. Problemet är löst. Abbedissan vet fortfarande inte vad bekymret gällde. Vardagens problem reduceras till rätt storlek – eller försvinner.

De som inträder vet redan vad det handlar om: ett liv i Kristi efterföljelse. ”Om någon vill gå i mina spår måste han förneka sig själv och ta sitt kors och följa mig”, säger Jesus. De vet, men det tar tid, ofta lång tid, att förlösa insikten. Och det behövs någon som ”förlöser”.

Lyssna som en upptäcktsresande

I Benedictus Regel beskrivs abbotens uppgift så: ”att leda själar och tjäna mångas temperament”. Att leda och att tjäna. Det viktiga är och:et. Konjunktionen förklarar det som inte får skiljas åt. Den som leder utan att tjäna blir en förtryckare. Han har ju kvar sin makt. Den som tjänar utan att våga leda blir en vindflöjel. Andra krafter tar över.

Att tjäna är bland annat att lyssna utan fördomar, utan att tro sig veta i förväg, även om man har känt den andre länge. Att lyssna som en upptäcktsresande. Det kan gälla att vrida huvudet någon grad till höger eller vänster, och se det som tidigare var dolt.

Det är fascinerande att tillsammans upptäcka verkligheten. När den som leder har lyssnat och den som lyssnar vågar lyssna händer något. Kanske efter lång tid. Ögonen öppnas. ”Var det det du menade?”

Leda är en börda

Uppgiften att leda och förmana andra kan bara utövas ”underifrån”, som en tjänst, inte från en position över. Det gäller allra mest den som har det ”översta” ansvaret. Det är en börda. Benedictus kallar det en ”svår och mödosam uppgift”. De underordnade måste kunna lita på att hon inte flyr. Att hon är beredd att bära systrarnas svagheter.

Hon måste ge systrarna tid. Kärleken visar sig inte främst i ord, utan i beredskapen att lida. Först då kan hon också förvänta sig något av systrarna. *Ett vuxet medarbetarskap.* Då blir hon också ”talang-scout” och kan upptäcka de dolda gåvor som finns där under ytan. Att leda är en förnyad upptäckt. Det hon visste utan att veta, var långt större än hon kunde ana. Och det är ändå bara början. •

MODER TYRA ANTONIA OSB är abbedissa emerita. Hon ledde komuniteten vid Mariavalls kloster i Skåne i mer än 50 år.